NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

ADVIES

Aan:	algemene raad
Van:	wetgevingsadviescommissie strafrecht
Datum:	13 november 2026
Betreft:	**Besluit videoconferentie in strafzaken (conceptbesluit, tweede tranche algemene maatregelen van bestuur nieuw Wetboek van Strafvordering)**

Samenvatting
Het conceptbesluit videoconferentie in strafzaken werkt artikel 1.11.5 Sv en artikel 78a Sr uit in technische eisen aan het systeem en procedurele waarborgen bij de toepassing van videoconferenties in strafzaken.

De commissie onderschrijft de keuze om de grondrechtelijke afwegingen (instemming, uitzonderingsgronden) in de wet zelf te regelen en niet in dit besluit. De commissie signaleert echter dat drie kernbepalingen (artikelen 1.1.1, 2.1.1 en 2.1.3) te weinig technische en procedurele invulling geven om in de praktijk goed te handhaven te zijn. Bovendien is controle achteraf moeilijk.

Conclusie
De commissie heeft geen bezwaar tegen het besluit als zodanig maar adviseert het vóór vaststelling op drie punten aan te vullen.

Ten eerste ontbreken concrete technische minimumnormen bij ‘de eis van natuurgetrouwheid’ in artikel 1.1.1, terwijl de ministeriële regeling die dat zou moeten invullen vooralsnog niet is voorzien.

Ten tweede is de terugvaloptie van artikel 2.1.1, derde lid, naar een louter auditieve verbinding in de tekst zelf onvoldoende begrensd tot spoedeisende, niet-inhoudelijke beslissingen en ontbreekt een registratieplicht die deze ordebeslissing achteraf controleerbaar maakt. In dat verband zou een verplichting tot het laten opmaken van een logboek aan te bevelen zijn.

Ten derde formuleert artikel 2.1.3 de vertrouwelijkheid van het overleg tussen verdachte en raadsman als een resultaatsverplichting zonder enige technische specificatie terwijl juist dit punt in de aangehaalde onderzoeksrapporten als kwetsbaar is aangemerkt. Zonder aanvulling op deze punten is niet gewaarborgd dat het besluit in de praktijk het beschermingsniveau biedt dat de toelichting veronderstelt.

Kernpunten
- Positief: de grondrechtelijke afwegingen (instemming, uitzonderingsgronden) zijn terecht in de wet (art. 1.11.4 Sv) geregeld en niet in dit besluit.
- Positief: de systeemcontrole vooraf en de continue kwaliteitsmonitoring in artikel 2.1.1 zijn een verbetering ten opzichte van het huidige Besluit videoconferentie.
- Knelpunt: artikel 1.1.1 stelt geen concrete technische minimumnormen (bandbreedte, resolutie, maximale vertraging) en de aangekondigde ministeriële regeling ontbreekt vooralsnog.
- Knelpunt: de terugvaloptie in artikel 2.1.1, derde lid, is in de toelichting beperkt tot spoedeisende beslissingen, maar die beperking staat niet in de tekst van het artikel zelf.

- Knelpunt: voor de terugvaloptie ontbreekt een registratieplicht in het proces-verbaal, terwijl de beslissing om videoconferentie (of de terugvaloptie) toe te passen een ordebeslissing is waartegen geen rechtsmiddel openstaat.
- Knelpunt: artikel 2.1.3 (vertrouwelijk overleg verdachte-raadsman) bevat geen technische minimumeisen aan het gescheiden kanaal, terwijl de onderzoeksrapporten waarnaar de toelichting verwijst dit punt als het meest kwetsbare aanmerken.
- Gemist: de nota van toelichting bevat geen mensenrechtenparagraaf over de verhouding tot artikel 6 EVRM, ondanks dat het EHRM een concreet toetsingskader hanteert voor de praktische invulling van videoconferentie.

Consultatieadvies
Positief is dat de bepalingen die de kern van het aanwezigheidsrecht raken zijn geplaatst in artikel 1.11.4 van de wet en niet in dit besluit. De Raad voor de rechtspraak heeft in 2022, bij de vergelijkbare wijziging van het huidige Besluit videoconferentie, nadrukkelijk geadviseerd om beperkingen van het aanwezigheidsrecht in een wet in formele zin te regelen en niet in een AMvB, omdat het gaat om een fundamenteel recht dat voortvloeit uit art. 6 EVRM en art. 14 lid 3 sub d IVBPR. Die lijn is met de plaatsing in art. 1.11.4 Sv gevolgd. De commissie onderschrijft die keuze.

Het EHRM heeft herhaaldelijk geoordeeld dat deelname per videoconferentie op zichzelf niet in strijd is met art. 6 EVRM, maar dat steeds moet worden getoetst of de regeling een legitiem doel dient en of de praktische invulling voldoet aan de eisen van een eerlijk proces. Het EHRM overweegt in Marcello Viola v. Italy (nr. 45106/04, 5 oktober 2006, §67):

> *"Although the defendant's participation in the proceedings by videoconference is not as such contrary to the Convention, it is incumbent on the Court to ensure that recourse to this measure in any given case serves a legitimate aim and that the arrangements for the giving of evidence are compatible with the requirements of respect for due process, as laid down in Article 6 of the Convention."*

De nota van toelichting bij het conceptbesluit besteedt hieraan geen aandacht: paragraaf 1 verwijst naar onderzoeksrapporten over de ervaringen met videoconferentie maar niet naar het EVRM-toetsingskader dat de grenzen bepaalt van de praktische invulling die dit besluit nu juist regelt.

De commissie adviseert deze toetsing in de toelichting op te nemen, mede ter onderbouwing van de technische en procedurele waarborgen in hoofdstuk 1 en 2.

Artikel 1.1.1 (technische eisen aan het systeem)
Het eerste lid stelt de eis van een natuurgetrouwe weergave. Het tweede lid biedt een grondslag voor een ministeriële regeling met nadere eisen maar de toelichting vermeldt dat in een dergelijke regeling vooralsnog niet is voorzien. De eis van natuurgetrouwheid is een open norm zonder concrete minimumeisen voor (o.a.) bandbreedte, resolutie, geluidskwaliteit en maximale vertraging. Voor de praktijk is echter niet toetsbaar wanneer een verbinding "goed genoeg" is. Voor de verdediging is moeilijk objectief aan te geven wanneer de verbinding c.q. de eisen aan het verhoor onvoldoende zijn.

De commissie adviseert dan ook concrete minimumparameters op te nemen, dan wel een uiterste termijn te noemen waarbinnen de ministeriële regeling wordt vastgesteld.

Artikel 2.1.1, derde lid (terugvaloptie)
Bij een onoplosbaar technisch probleem kan het verhoor of de zitting, enkel in gevallen van dringende noodzaak, worden voortgezet via een ander tweezijdig elektronisch communicatiemiddel dan een directe beeld- en geluidsverbinding. In de praktijk dus zonder beeld. De toelichting beperkt dit tot het nemen van beslissingen die geen uitstel dulden maar die beperking staat niet in de tekst van het artikel zelf. Nu teruggrijpen op slechts een auditieve verbinding een verdere beperking van het aanwezigheidsrecht betekent zou dat nauwgezet moeten worden vastgelegd en de gevolgen daarvan duidelijk moeten zijn geregeld.

De commissie adviseert:
- de beperking tot spoedeisende, niet-inhoudelijke beslissingen in de tekst van artikel 2.1.1, derde lid, zelf op te nemen;
- voor deze terugvaloptie een instemmingsvereiste van de verdediging op te nemen wanneer de terugval de inhoudelijke behandeling raakt; en
- een registratieplicht (logboek) op te nemen in het proces-verbaal: wanneer het technische probleem is geconstateerd, welke terugvaloptie is toegepast en of daartegen bezwaar is gemaakt.

Die registratieplicht is niet alleen wenselijk maar ook functioneel noodzakelijk. De beslissing om van videoconferentie gebruik te maken (en dus ook de terugvaloptie) is een ordebeslissing waartegen geen rechtsmiddel openstaat (vgl. ECLI:NL:HR:2024:1771). Het enige moment waarop de verdediging deze beslissing effectief ter discussie kan stellen is via een tijdig bezwaar ter zitting dat in het proces-verbaal is vastgelegd.

Het EHRM nam in Marcello Viola mede geen schending aan omdat de verdachte of zijn raadsman op geen enkel moment tijdens de procedure de aandacht van de rechtbank heeft gevestigd op moeilijkheden bij het horen of zien: het ontbreken van een tijdig, geregistreerd bezwaar werkte daar tegen de verdediging. Een registratieplicht in de tekst zelf voorkomt dat dit bewijsprobleem zich in de Nederlandse praktijk herhaalt.

Artikel 2.1.3 (vertrouwelijk overleg en vertrouwelijke uitwisseling van stukken)
Dit is voor de verdedigingspraktijk het meest gevoelige onderdeel. De bepaling verplicht dat overleg kan worden gevoerd tussen verdachte en raadsman zonder dat dit voor derden hoorbaar is en dat stukken vertrouwelijk kunnen worden uitgewisseld.

De toelichting erkent zelf dat uit de aangehaalde onderzoeksrapporten naar voren komt dat bij de toepassing van videoconferentie met name deze vertrouwelijke communicatie een aandachtspunt is. Artikel 2.1.3 formuleert echter een resultaatsverplichting zonder enige technische invulling: niet duidelijk is of de vertrouwelijkheid wordt (moet worden) geborgd via een gescheiden audiokanaal, een fysiek aparte ruimte, of anders.

Ter vergelijking: in de zaak waarin het EHRM geen schending van art. 6 EVRM aannam, was de vertrouwelijke communicatie concreet technisch geborgd. Het EHRM overweegt in Marcello Viola v. Italy, §75:

> *"The accused could also confer privately with counsel, present in the hearing room, by means of a telephone line secured against any attempt at interception."*

De commissie adviseert artikel 2.1.3 aan te vullen met minimumeisen aan het vertrouwelijke kanaal (functioneel gescheiden van het hoofdkanaal, niet toegankelijk voor en niet waarneembaar door de

opsporingsambtenaar of rechter, niet opgenomen of gelogd) en met een verplichting om voorafgaand aan het verhoor of de zitting te verifiëren dat dit kanaal daadwerkelijk werkt. Een en ander analoog aan de systeemcontrole die artikel 2.1.1, eerste lid, al voorschrijft voor het hoofdkanaal. Ook in het geval verdachte en diens raadsman in dezelfde ruimte aanwezig zijn, dient ervoor zorggedragen te worden dat het overleg niet hoorbaar en niet waarneembaar is.

Uitvoeringsconsequenties
Voor de rechtzoekende raakt vooral artikel 2.1.3 de kern van het recht op een adequate verdediging: zonder technisch geborgde vertrouwelijkheid is het risico van een schending van de vertrouwensrelatie tussen verdachte en raadsman reëel.

Voor de advocatuur betekent het ontbreken van een registratieplicht bij de terugvaloptie (art. 2.1.1 derde lid) een verzwaarde bewijspositie: de raadsman zal zelf, ter zitting, uitdrukkelijk bezwaar moeten maken en laten vastleggen om een eventuele schending later te kunnen aantonen.

Internationaal
Artikel 1.1.1, eerste lid, onderdeel d, schrijft voor dat het systeem aan internationale standaarden moet voldoen indien de videoconferentie plaatsvindt met een persoon die zich buiten Nederland bevindt. De toelichting noemt hierbij de standaarden van de International Telecommunication Union (ITU). Het EHRM heeft in vergelijkbare zaken (onder meer Marcello Viola v. Italy en Dijkhuizen v. Nederland, nr. 61591/16, 8 juni 2021) geaccepteerd dat videoconferentie een aanvaardbaar alternatief kan zijn voor fysieke aanwezigheid bij internationale rechtshulp mits de praktische invulling de rechten van de verdediging waarborgt. De commissie geeft in overweging bij de ministeriële regeling (art. 1.1.1 lid 2) aan te sluiten bij deze ITU-standaarden en dat expliciet te verankeren.

Samenhang met andere wetsvoorstellen
Dit besluit maakt onderdeel uit van de tweede tranche van tien conceptbesluiten die het ministerie op 19 mei 2026 ter advisering heeft voorgelegd waaronder ook het conceptbesluit opnamen van verhoren door opsporingsambtenaren en het conceptbesluit processtukken in strafzaken. De commissie adviseert bij de vaststelling van dit besluit de samenhang met die twee besluiten te bewaken met name waar het gaat om de registratie en bewaring van opnamen die tijdens een verhoor per videoconferentie worden gemaakt.